

Geen multinationals op gastenlijst mini-enquête Panama Papers

By **Philip De Witt Wijnen**, www.nrc.nl
juni 2de, 2017

Een „beerput was geopend”, de Tweede Kamer was „geschokt”. Met de publicatie van de zogeheten Panama Papers, begin april vorig jaar, was volgens GroenLinks het zoveelste bewijs geleverd dat er wereldwijd „een rijke, machtige internationale elite” bestaat die „alles doet om miljarden over de wereld te schuiven zonder daar belasting over te betalen.” „Forse belastingontduiking door een kleine kring geprivilegieerden en machthebbers”, sprak het CDA.

En het pijnlijkste van alle onthullingen was dat ook Nederland daarbij, naast exotische oorden als Panama en de Maagdeneilanden, een spelfunctie lijkt te hebben in het web van schimmige internationale belastingconstructies. De PvdA sprak van „een topje van de ijsberg” en wilde dat de Belastingdienst Nederlandse belastingfraudeurs zou opsporen en beboeten. SP-leider Emilie Roemer eiste actie. „We moeten dit tot de bodem onderzoeken en de rol van Nederland als belastingparadijs ontmantelen.”

Zwakkere broertje van de parlementaire enquête

Van de grote ophef en de stevige taal in de Tweede Kamer over de Panama Papers is niet veel meer over. De SP wilde een parlementaire enquête starten, het zwaarste onderzoeksmiddel van de Kamer. Maar bij gebrek aan politieke steun is die poging vervangen door het nieuwe staatsrechtelijke instrument van de parlementaire ondervraging. De komende twee weken gaat de ‘parlementaire ondervragingscommissie fiscale constructies’ aan de slag.

Deze ‘mini-enquête’ is het zwakkere broertje van de parlementaire enquête. Weliswaar kan het parlement nu ook getuigen verplicht oproepen te verschijnen en onder ede verhoren, maar tot veel scherpe conclusies en wetsvoorstellen zal het niet leiden. Van de vijftientig geplande verhoren zal slechts een „verkort verslag” worden gemaakt.

Het onderzoek heeft dus niet tot inzet om de rol van Nederland als belastingparadijs bloot te leggen en die vervolgens de kop in te drukken, met als ultiem doel tot een eerlijker belastingheffing te komen? Nee, zegt commissievoorzitter Henk Nijboer (PvdA), de commissie houdt zich aan de onderzoeksopdracht en die luidt „om zo precies mogelijk in kaart te brengen hoe de Nederlandse trustsector en de fiscale advieswereld werkt en het toezicht daarop functioneert.” Het is vervolgens „aan de Kamer om daar conclusies uit te trekken”, aldus Nijboer.

Vooral wetenschappers en toezichhouders

De kans dat er stevige conclusies worden getrokken lijkt niet al te groot. De initiatiefnemers zijn de drie linkse partijen - SP, GroenLinks en PvdA - en dit blok is sinds verkiezingen van maart met 37 zetels aanzienlijk minder invloedrijk. De twee grootste Kamerfracties, VVD en PVV, hadden niet eens belangstelling om actief aan het onderzoek deel te nemen. Toch vindt voorzitter Nijboer zijn commissie, de drie initiatiefnemers plus CDA, ChristenUnie en D66 „breed samengesteld”.

Uit de lijst met genodigden is af te lezen dat de ondervragingscommissie niet op zoek gaat naar de motieven van belastingplichtigen die op zoek zijn naar het laagste fiscale putje. Dus geen miljonairs met residenties of vennootschappen in landen als Zwitserland, Monaco of de Antillen die voor de Nederlandse fiscus verstoppertje spelen. De commissie-Nijboer zal vooral met wetenschappers en toezichhouders spreken, met belastingadviseurs en eigenaren van trustkantoren.

Wie ook ontbreken, zijn grote multinationals die via constructies in Nederland de internationale belastingdruk zo laag mogelijk proberen te houden. Terwijl er de laatste jaren toch ook voldoende fiscale schandalen zijn opgedoken rondom bedrijven als Ikea, Google en Starbucks. Een voorstel om ook deze in omvang nog veel substantiëlere groep belastinggoochelaars op te roepen, werd vorig najaar al door de vorige Tweede Kamer geblokkeerd.

Gastenlijst

Op de gastenlijst van de mini-enquêtecommissie staan vijftientig genodigden. Dit zijn de meest opvallende namen.

Frank Sonsma, directeur Alea Management. Was in die hoedanigheid hoofd van de Nederlandse vestiging van Mossack Fonseca, het Panamese advieskantoor waarvan de uitgelekte administratie de basis van de Panama Papers vormen.

Guus Poelen, partner bij Infintax, werkte eveneens met het Panamese kantoor Mossack Fonseca samen.

Toine Manders, die als directeur van het Haags Juristen College fiscale sluiproutes optuigde voor MKB-bedrijven. Is verdachte in een strafzaak. Wordt onder meer voor vermeende fiscale delicten strafrechtelijk vervolgd. Deze zaak dateert al van voordat de Panama Papers in 2016 uitlekte.

Philippe Mol, directeur private office bij Van Lanschot Bankiers, een voornamelijk vermogensbeheerder voor rijke Nederlanders.

Gregory Elias, inwoner van Curaçao, geldt als de ongekroonde koning van de internationale trustwereld. Was oprichter van Intertrust, een van de voornaamste trustbedrijven ter wereld. Na verkoop aan Fortis richtte hij een nieuw trustkantoor op: United Trust.

Jan Favié, middels diverse vennootschappen aan de Amsterdamse Herengracht een belangrijke figuur in belastingconstructies voor internationale popsterren als U2 en de Rolling Stones.